

Sygn. akt III Ca 128/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Leszek Dąbek

Sędzia SO Gabriela Sobczyk (spr.)

Sędzia SR (del.) Roman Troll

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta Z.

przeciwko G. G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 6 sierpnia 2013 r., sygn. akt VIII C 549/12

1. **oddala apelację;**

2. **nie obciąża pozwanego kosztami postępowania odwoławczego.**

SSR (del.) Roman Troll SSO Leszek Dąbek SSO Gabriela Sobczyk

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 6 sierpnia 2013 roku Sąd Rejonowy w Zabrze zasądził od pozwanego G. G. na rzecz powoda Skarbu państwa- Prezydenta Miasta Z. kwotę 5.335,27 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22 listopada 2011 roku do dnia zapłaty, a nadto zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 667 złotych tytułem zwrotu części kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazał, że pozwem z dnia 22 listopada 2011 roku powódka Gmina Miejska Z. wniosła o zasądzenie od pozwanego G. G. kwoty 5.335,27 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że pozwany zajmował lokal mieszkalny położonego w Z. przy ul. (...) bez tytułu prawnego. Z tego tytułu zalegał z opłatami eksploatacyjnymi w łącznej kwocie dochodzonej pozwem.

W dniu 30 listopada 2011 roku Sąd Rejonowy w Zabrze wydał w sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym.

Pozwany wniósł sprzeciw od tego nakazu, w którym domagał się oddalenia powództwa w całości. Ponadto domagał się rozliczenia w stosunkach pomiędzy stronami uiszczonej przez niego na rzecz poprzednika prawnego powódki Kombinatu (...) w Z. kaucji mieszkaniowej w wysokości 62.880,00 starych złotych po jej zwaloryzowaniu

W odpowiedzi na wezwanie Sadu pozwany podał, że przedstawia do potrącenia kwotę 2.506,64 zł z tytułu niezwróconej mu przez poprzednika prawnego powódki kaucji mieszkaniowej po jej waloryzacji.

W odpowiedzi na sprzeciw, powódka podtrzymała żądanie pozwu oraz zarzuciła, że w przedmiotowej sprawie brak jest procesowych przesłanek możliwości dochodzenia zwrotu zwaloryzowanej kaucji mieszkaniowej.

Postanowieniem z dnia 22 maja 2012 r. Sąd Rejonowy w Zabrzu zawiadomił o toczącym się postępowaniu Skarb Państwa- Prezydenta Miasta Z., a postanowieniem z dnia 19 lipca 2012 r. zwolnił od udziału w sprawie w charakterze powoda Gminę Miejską Z.. Pozwany na rozprawie w dniu 6 sierpnia 2013 r. oświadczył, że nie kwestionuje, iż istnieje zaległość względem powódki w kwocie dochodzonej w pozwie i podtrzymał zarzut potrącenia kwoty 2.506,64 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwany po uwzględnieniu dokonanych przez niego wpłat zalegał powodowi z zapłatą kwoty 5.335,27 zł, w tym kwoty 4.924,18 zł z tytułu odszkodowania za bezumowne korzystanie z lokalu oraz opłat eksploatacyjnych za okres od września 2008 r. do czerwca 2010 r. oraz maja 2012 roku oraz kwoty 411,09 zł z tytułu skapitalizowanych odsetek na dzień 31 sierpnia 2011 r.

Wezwaniem datowanym na dzień 21 lipca 2011 roku powód wzywał pozwanego do uregulowania na jego rzecz należności z tytułu zaległości w opłatach.

Pozwany podniósł zarzut potrącenia należności wynikającej ze zwaloryzowanej kaucji mieszkaniowej z wierzytelnością powoda wskazaną w pozwie.

Sąd Rejonowy wskazał, że ustalony stan faktyczny jest pomiędzy stronami bezsporny.

Pozwany przyznał, że zalega z zapłatą na rzecz powoda kwoty 5.335,27 zł tytułem odszkodowania za zajmowanie lokalu bez tytułu prawnego. Wobec niekwestionowania przez pozwanego zasadności i wysokości dochodzonego przez powoda roszczenia Sąd Rejonowy orzekł o roszczeniu powoda na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t. j. 2005 r., Nr 31, poz. 266) jak w punkcie 1 wyroku.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia o odsetkach Sąd Rejonowy wskazał art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym to przepisem jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Tym samym wobec uprzedniego wezwania pozwanych do zapłaty od dochodzonej pozwem kwoty należne były powodowi odsetki od dnia wytoczenia o nie powództwa, a to zgodnie z art. 481 § 1 k.c.

Sąd Rejonowy wskazał, że istota sporu sprowadzała się do kwestii możliwości rozliczenia między stronami zwaloryzowanej kaucji mieszkaniowej uiszczonej przez pozwanego na rzecz poprzednika prawnego powoda i związku z tym skuteczności podniesionego przez pozwanego w tej sprawie zarzutu potrącenia.

Podniósł, że do umorzenia wzajemnych wierzytelności dwóch podmiotów dochodzi, stosownie do art. 499 k.c., przez złożenie oświadczenia drugiej stronie. Potrącenie jest jednostronną czynnością prawną, oświadczeniem woli uprawnionego, złożonym z zachowaniem warunku przewidzianego art. 61 k.c., które powinno czynić zadość wymaganiom przewidzianym w prawie materialnym, w odniesieniu do określonych w nim przesłanek i skutków. Spełnia ono funkcję zapłaty, egzekucji i zabezpieczenia, nie wymaga zgody osoby, do której jest kierowane. Prowadzi ono do zaspokojenia potrącającego i zarazem jego wierzyciela w definitywny sposób, do wysokości niższej wierzytelności oraz zapewnia realizację obu wierzytelności.

Zgodnie z treścią art. 498 § 1 k.c., do warunków dokonania potrącenia należą wzajemność i jednorodność obu wierzytelności, wymagalność oraz zaskarżalność (możliwość dochodzenia przed sądem lub przed innym organem państwowym), które zobowiązany jest wykazać korzystający z potrącenia, a to zgodnie z regułą rozkładu ciężaru dowodzenia (art. 6 k.c. i 232 zd. 1 k.p.c.).

Sąd Rejonowy wskazał, że nie zachodzi potrzeba omawiania przesłanek jednorodności, wymagalności i zaskarżalności wierzytelności, ponieważ ich istnienie w rozpoznawanej sprawie nie nasuwało wątpliwości. Przeanalizował przesłankę wzajemności wobec rozbieżności stanowisk stron w tym względzie. Oświadczenie o potrąceniu może być złożone wzajemnemu wierzycielowi poza postępowaniem sądowym, jak i w toku sprawy, której przedmiotem jest wzajemna wierzytelność, przez podniesienie przez pozwanego zarzutu potrącenia jego wierzytelności z wierzytelnością powoda (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2012 r., III CSK 317/11, Lex nr 1229968 i cytowane tam orzeczenia).

Jednakże aby oświadczenie to mogło odnieść łącznie z nim skutki umorzenia wierzytelności (art. 498 § 2 k.c.) w momencie jego składania musi wystąpić i trwać stan potrącalności. Mianowicie muszą współistnieć (o czym wspomniano wyżej) ustawowo określone przesłanki w art. 498 § 1 k.c., a przede wszystkim muszą istnieć wzajemne wymagalne wierzytelności. Oznacza to, że składający oświadczenie o potrąceniu (potrącający) musi w stosunku do swego wierzyciela, posiadać własną, istniejącą już wierzytelność i wierzytelność ta w dacie potrącenia musi być wymagalna. Wierzytelność ta musi mieć określoną podstawę faktyczną i prawną (tak Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 29 marca 2012 r., V ACa 90/12, Lex nr 1171257).

Przenosząc te rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy Sąd Rejonowy stwierdził, iż pozwany nie wykazał, aby w dacie zgłoszenia przez niego zarzutu materialno-procesowego zawierającego, oświadczenie o potrąceniu, posiadał wymagalną wierzytelność wobec powoda.

Nie można zatem mówić, że pozwany wykazał jakoby przysługiwała mu wzajemna wierzytelność w stosunku do powoda w kwocie przedstawionej do potrącenia, a co za tym idzie złożone przez niego w sprzeciwie od nakazu zapłaty oświadczenie w tym przedmiocie, wywołało skutek z art. 498 § 2 k.p.c.

Nie budziło przy tym wątpliwości Sądu Rejonowego, iż dopuszczalna jest waloryzacja wierzytelności o zwrot kaucji mieszkaniowej wpłaconej przed dniem 12 listopada 1994 r. przez pozwanego, zwłaszcza że na dopuszczalność takiej waloryzacji wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 26 września 2002 r. (III CZP 58/02, OSNC 2003/9/117).

Samo jednak istnienie przesłanek z art. 358¹§3 k.c. nie powoduje z mocy prawa zmiany wysokości zobowiązania. Konieczna staje się inicjatywa wierzyciela (pозew, pozew wzajemny), któremu jednak z mocy powołanego przepisu nie przysługuje roszczenie w znaczeniu materialnoprawnym. Przysługuje mu tylko uprawnienie do żądania waloryzacji. Dlatego przed waloryzacją nie można mówić o wymagalności zobowiązania pieniężnego przekraczającego jego nominalną wysokość. Skutek w postaci waloryzacji następuje dopiero z mocy orzeczenia sądu, które ma charakter konstytutywny, kreując datę wymagalności roszczenia.

Z tych powodów w ocenie Sądu rejonowego w niniejszym postępowaniu rozpoznanie żądania waloryzacji byłoby możliwe, gdyby pozwany złożył w tym zakresie pozew wzajemny. Stosownie do art. 204 § 1 k.p.c. powództwo wzajemne jest dopuszczalne, jeżeli roszczenie wzajemne jest w związku z roszczeniem powoda lub nadaje się do potrącenia. Jednakże powództwo wzajemne można wytoczyć bądź w odpowiedzi na pozew, bądź oddzielnie, nie później jednak niż na pierwszej rozprawie, albo w sprzeciwie od wyroku zaocznego. Pozwany natomiast nie wytoczył powództwa wzajemnego.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., wyrażającego zasadę odpowiedzialności za wynik procesu.

Apelację od tego rozstrzygnięcia wniósł pozwany, domagając się jego zmiany i oddalenia powództwa w całości. Zarzucił mu błąd w ustaleniach faktycznych i nierozliczenie kaucji mieszkaniowej wpłaconej przez niego podczas zawarcia

umowy najmu lokalu z dnia 1 marca 1989r. wskazał, że powód nabył lokal od Kombinatu (...)” Z.” w Z.. W czasie zawierania z tym zakładem umowy najmu pozwany wpłacił kaucję mieszkaniową w wysokości (...) starych złotych. Kaucja ta do dnia dzisiejszego nie została zwrócona. Wskazał, że w toku postępowania wskazywał na tę okoliczność, wnosząc o rozliczenie kaucji po jej zwaloryzowaniu, w piśmie z 14 maja 2013r. wskazując kwotę do potrącenia- jako 2506,64 zł. wskazał, że kaucja wniesiona w marcu 1989r. wynosiła (...) starych złotych, zaś przeciętne miesięczne wynagrodzenie

w I kwartale 1989r. wynosiło 86 458 st.zł. kaucja stanowiła 72,73 % wynagrodzenia.

W II kwartale 2013r. przeciętne wynagrodzenie wynosiło 3612,51 zł, a jego 72,73 % stanowi kwotę 2627,37 zł i winna zostać potrącona przez Sąd.

Powód wniósł o oddalenie apelacji w całości i zasądzenia kosztów postępowania. Powód wskazał, że prawidłowe jest stanowisko Sądu Rejonowego, że pozwany może dochodzić waloryzacji kaucji w odrębnym postępowaniu, a do chwili obecnej nie wystąpił z takim żądaniem do Sądu. Dlatego jego wniosek o potrącenie w niniejszym postępowaniu nie mógł być uwzględniony.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie mogła zostać uwzględniona.

Dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne są prawidłowe, a pozwany mimo iż zarzuca błąd w ustaleniach faktycznych, to nie wskazuje na czym miałby on polegać. Z treści apelacji wynika, że mimo tak sformułowanego zarzutu pozwany argumentuje, że niezasadnie Sąd Rejonowy nie dokonał potrącenia dochodzonej przez powoda należności i zwaloryzowanej kaucji należnej pozwanemu. Tym samym zgłoszony zarzut uznać należy za zarzut odnoszący się do niepoczynienia ustaleń odnośnie kaucji mieszkaniowej i zarzut de facto naruszenia prawa materialnego w zakresie niedokonania potrącenia zgłoszonej przez pozwanego wierzytelności z wierzytelnością powoda.

Tak zaklasyfikowane zarzuty apelacji pozwalają na stwierdzenie, że pozwany nie kwestionuje ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy. Zatem wobec faktu, że Sad Okręgowy uznał te ustalenia za prawidłowe, to w pełni je podziela i czyni własnymi.

Aby natomiast ustalić, czy konieczne było dokonywanie w sprawie ustaleń odnośnie kaucji wpłaconej przez powoda i istnienia podstaw do jej waloryzacji, pierwotnym jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy może dojść do waloryzacji kaucji w drodze zgłoszonego przez pozwanego zarzutu potrącenia.

Zasadnie w tym zakresie Sąd Rejonowy powołał art. 498§1kc.

Nadto zasadnie odwołał się do art. 358¹§3 k.c. Zgodnie z tym przepisem, w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współzycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób spełnienia świadczenia pieniężnego, chociażby były ustalone w orzeczeniu lub umowie.

Wskazany przepis normuje tzw. waloryzację sądową. Oznacza ona, że to Sąd decyduje w wyroku o tym, czy istnieją podstawy do waloryzacji świadczenia oraz decyduje, jaka jest wysokość zwaloryzowanego świadczenia.

Jak zasadnie wskazał Sad Rejonowy, wyrok Sądu ma charakter konstytutywny (prawotwórczy), a tym samym zanim wyrok w sprawie o waloryzację świadczenia nie zostanie wydany, wysokość zwaloryzowanego świadczenia nie jest znana. Tym samym świadczenie to w takiej zwaloryzowanej wysokości nie jest wymagalne. Konsekwentnie wymagalność tego świadczenia łączy się z datą prawomocności wyroku dotyczącego waloryzacji.

Jak wynika z postępowania, pozwany nie wystąpił z powództwem o waloryzację kaucji. Nie można uznać też, by w niniejszej sprawie wystąpił z powództwem wzajemnym dotyczącym tej waloryzacji. Nadmienić należy, że powód nie

przeżył prawu powoda do wystąpienia o waloryzację kaucji, jednak wskazywał, że musi się to odbyć w sprawie z powództwa pozwanego.

Zatem skoro wysokość zwaloryzowanej kaucji nie jest obecnie znana i z tego powodu wierzytelność z tytułu kaucji w zwaloryzowanej wysokości nie jest jeszcze wymagalna, nie było możliwe dokonanie jej potrącenia w niniejszej sprawie, a to w świetle art. 498§1kc. Podkreślić należy, że waloryzacja następuje przez wyraźne orzeczenie Sądu dotyczące ustalenia wysokości zwaloryzowanego świadczenia.

W tych okolicznościach nie było podstaw do dokonania potrącenia jakiego domagał się pozwany i do czynienia w niniejszej sprawie na potrzeby owego potrącenia ustaleń co do podstaw do waloryzacji tej kaucji. Ustalenia takie winien poczynić Sąd w sprawie z powództwa G. G., o ile takie zostanie wniesione przez niego. Nieuwzględnienie w niniejszej sprawie zgłoszonego przez pozwanego zarzutu potrącenia nastąpiło zatem z przyczyn natury formalnej i w żaden sposób nie przesądza ono o zasadności czy niezasadności żądania waloryzacji kaucji, ta bowiem kwestia z omówionych przyczyn nie była przedmiotem rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Z tych powodów zaskarżony wyrok ocenić należało za prawidłowy. Zatem tego powodu apelacja jako nieuzasadniona została oddalona na podstawie art. 385kpc. jednocześnie wynikająca z akt postępowania sytuacja rodzinna i majątkowa pozwanego doprowadziła Sąd Okręgowy do wniosku, że w niniejszej sprawie zaistniały podstawy do zastosowania wobec pozwanego art. 102 kpc i nie obciążenia go kosztami postępowania odwoławczego. Pozwany ma na utrzymaniu trójkę małoletnich dzieci, dochód jego rodziny wynosi 1900zł.

Z tych powodów orzeczono jak w sentencji.

SSR(del) Roman Troll SSO Leszek Dąbek SSO Gabriela Sobczyk